Ñapa. - (zaterdag 29 mei 2004), p. 7

De visserij: nooit groot, wel van levensbelang

Hoewel Aruba een eiland is en de visserij daardoor een logische vorm van levensonderhoud zou kunnen zijn, heeft deze door de eeuwen heen nooit een erg belangrijke rol gespeeld in de economie van Aruba. Of het nu komt door de concurrentie van de omringende (ei)landen of de desinteresse van de eilandbewoners, het vissen bleef beperkt tot de kleine groep vissers die voorzag in de dagelijkse behoefte van de eilandbewoners zelf.

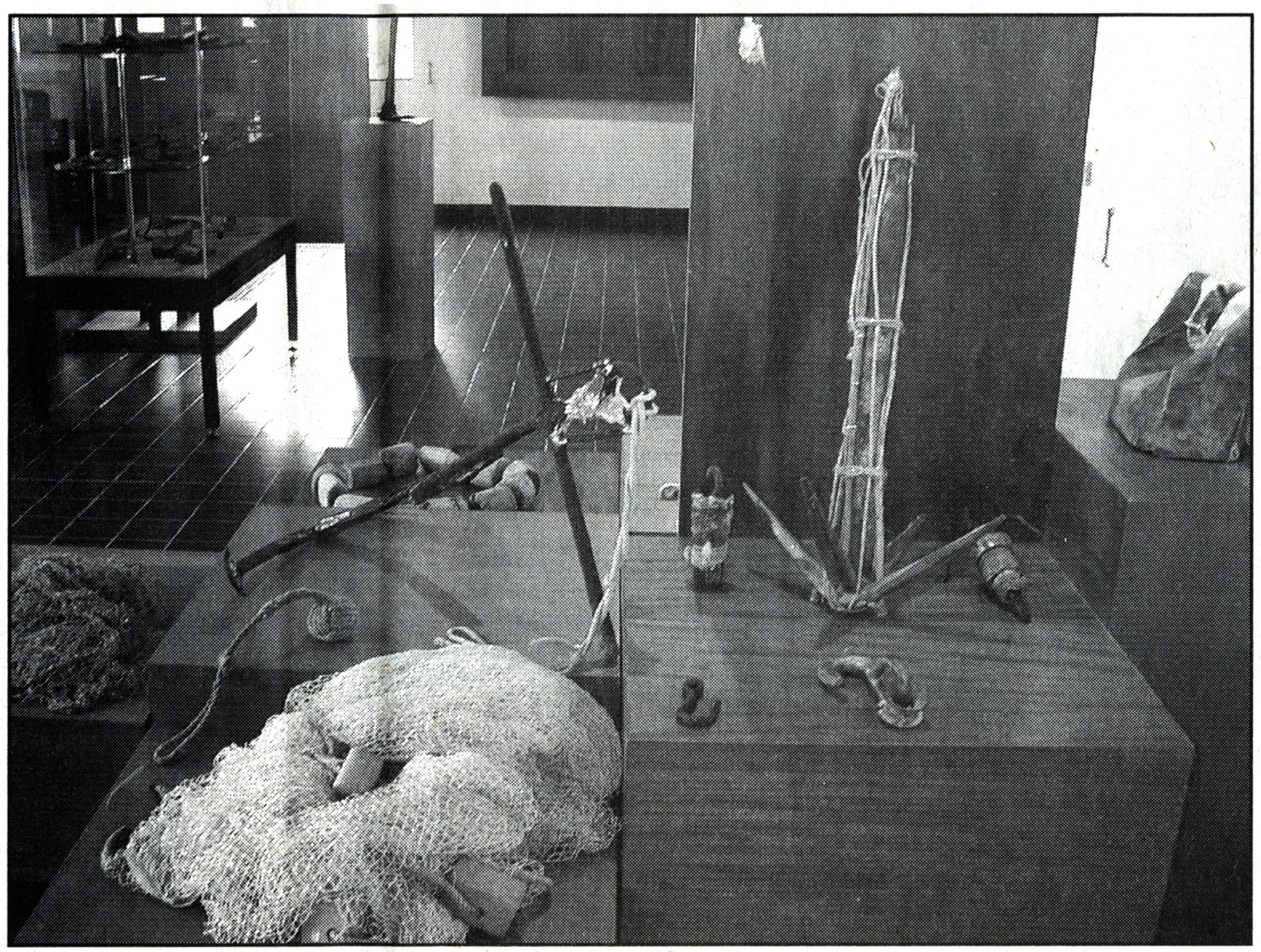

Het Historisch Museum heeft een aantal voorwerpen uit de historie van de visserij in de collectie.

Deze rubriek is tot stand gekomen dankzij de medewerking van de verschillende Arubaanse musea en het Monumentenbureau Aruba. De informatie over het onderwerp van deze aflevering is aangeleverd door het Museo Historico Arubano. Dit is te vinden in Fort Zoutman in Oranjestad. Het museum is van maandag tot en met vrijdag geopend van negen tot twaalf uur 's morgens en van half twee tot half vijf 's middags.

Door Marjanne Havelaar

Toen aan het begin van de negentiende eeuw de kolonisatie van Aruba op gang begon te komen, lag de nadruk vooral op de handel met Venezuela. De bevolking leefde van die handel en vestigde zich vooral in Oranjestad. Een enkeling ging de zee op om te vissen en kon de vers gevangen vis kwijt aan de huishoudens in de stad. Na de 'goldrush', raakten veel mensen hun werk kwijt en zochten hun heil op andere delen van het eiland. Er ontstonden districten.

Vanaf 1852 vestigden zich weer mensen in Savaneta, aan de Commandeursbaai. Landbouw, veeteelt en visserij waren voor hen de voornaamste middelen van bestaan. Nog steeds is het gebied rond Savaneta een thuishaven voor een deel van de Arubaanse vissers en kan men dagelijks verse vis halen bij het gebouw van de zeeverkenners. Vier families speelden in Savaneta een belangrijke rol: Schwengle, De Kort, Christiaans en Bislik.

Een deel van de vissers verkoos echter voor de bekende wateren van Oranjestad. Zij trokken zich terug in een klein gehucht, Rancho. Hun vis bleven zij verkopen op de markt van Oranjestad. Rancho bleef heel lang het visserscentrum. In 1902 bracht de Nederlandse parlementariër Van Kol een bezoek aan Aruba. Hij beschreef zijn indruk van Rancho als volgt: "Vroeg in de morgen wandelde ik naar het vissersgehucht Rancho, dat niet ver van Oranjestad gelegen is, en waar een aanzienlijk aantal mensen leeft in armelijke hutten, grenzend aan smerige zoutpannen. Waar eens, in vroeger jaren de carcoschelpen gebruikt werden als wapens, recent is dat niet meer aan de orde en hebben zij allen voldoende werk te doen in hun kansen om deel te nemen aan de strijd om het levensonderhoud van elke dag."

In 1905 bestond de vissersvloot uit 58 open vissersboten en 200 kleinere kano's. Officieel oefenden 525 mannen het beroep van visser of zeeman uit, maar vele anderen gingen in hun vrije tijd de zee op om wat extra geld te verdienen of extra voedsel voor hun gezinnen te verzamelen. De grotere boten gingen ver weg naar de Monki-eilanden of richting de kustwateren bij Guajira. Andere schippers bleven met hun 'kanaalboten' liever in de wateren tussen Aruba en Paraguana. De open kano's waren alleen geschikt om dicht onder de kust van Aruba te vissen. Overigens konden deze open vaartuigen wel tot tien mensen vervoeren.

Zowel vanaf de grotere schepen als de kleinere kano's werd gevist met lijnen. Dit betekenden dat er voornamelijk vis werd gevangen die voorkomt aan de zeeoppervlakte, zoals zwaardvissen, dolfijnen en de velilla (het Portugese Oorlogsschip). Op een diepte van ongeveer vijftien meter kon met behulp van een enkele lijn ook nog wel een makreel verschalken. Aan de lijn zaten doorgaans twee haken, een mannelijke en een vrouwelijke. Langs de west- en noordkust was het vissen met netten vanuit kano's populair.

De grotere schepen waren uiteraard meerdere dagen op zee, vaak tien tot twintig dagen. De winst van de reis werd verdeeld tussen de eigenaar, de kapitein en de andere opvarenden. De eigenaar kreeg de helft van de vangst, terwijl de andere helft gelijkelijk verdeeld werd onder de anderen. De kapitein telde daarbij voor twee.

Ook in die tijd was er al een probleem met illegaal vissen en smokkelarij. De Venezolaanse Kustwacht hield scherp in de gaten of er geen Arubaanse boten in hun wateren kwamen. Daarom en ook door het gebrek aan mogelijkheden om de vangst adequaat te koelen, heeft de Arubaanse visserij nooit een hele hoge vlucht genomen. Hoewel pogingen gedaan zijn door regeringen om middels voordelige leningen aan vissers, het hen mogelijk te maken hun boten en visserijattributen te moderniseren, bleken degenen die het accepteerden niet in staat de leningen terug te betalen. Ook het opzetten van een handel in gekoelde vis, rond 1910, door handelslieden uit Aruba en Curaçao, lukte niet. Het bedrijf Neptunus werd nooit winstgevend.

Desondanks maakt de visserij deel uit van de geschiedenis van Aruba. Het Historisch Museum heeft daarom een aantal voorwerpen uit de historie van de visserij in de collectie, uiteraard te vinden in zaal II, de zaal die het leven in de districten in vroeger tijden laat zien.